

जिल्हा परिषदांमध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या
महिला व बाल कल्याण समितीने राबवावयाच्या
योजनांबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग

शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक: झेडपीए २०१३ /प्र.क्र.७६/पंरा-१

बांधकाम भवन, २५, मर्जीबान पथ,
फोर्ट, मंत्रालय, मुंबई-४०० ००१
तारीख: -१९ जानेवारी, २०२१

वाचा :-

१) शासन निर्णय क्रमांक: शासन परिपत्रक क्रमांक: झेडपीए २०१३/प्र.क्र.७६/पंरा-१,
दिनांक २४ जानेवारी, २०१४.

प्रस्तावना:-

महिला व बालकल्याण विकासाशी संबंधित विविध कार्यक्रम राबविण्यासाठी सर्व जिल्हा परिषदांमध्ये महिला व बाल कल्याण समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. महिला व मुलींना सर्व क्षेत्रात सक्षम करण्यासाठी जिल्हा परिषद क्षेत्रात महिला व बाल कल्याण समित्यांमार्फत जिल्हा परिषद उत्पन्नाचे १० टक्के निधीतून खालील योजना सक्षम पणे राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. निधी व शासकीय अनुदानातून, पंचायत समितीनी पंचायत समिती उत्पन्नाचे १० टक्के मधून व ग्रामपंचायतीनी ग्रामपंचायतीच्या उत्पन्नाचे १० टक्के निधीमधून खालील योजना सक्षमपणे राबविण्यात येत आहेत. त्याअनुंषंगाने सदर योजना राबविण्याकरिता दि. १४/०१/२०१४ चा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आला आहे. तथापि, बदलत्या सामाजिक व आर्थिक परिस्थितीचा विचार करता सदर शासन निर्णयामध्ये काही सुधारणा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन शुद्धीपत्रक:-

गट “अ” प्रशिक्षण व सक्षमीकरणाच्या योजना -

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.२ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

२) मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्याच्या शारिरिक विकासासाठी प्रशिक्षण:-

शिक्षकांना ज्युडो कराटे, योगा व जीवन कौशल्य प्रशिक्षण (Life skill education) यांचे सहा महिन्यांचे प्रशिक्षण देण्यात यावे या ऐवजी ९० दिवस किंवा १२० तास असे वाचावे .

तसेच या योजनेअंतर्गत प्रत्येक प्रशिक्षणार्थीवर जास्तीत जास्त रु. ६००/- (रु. सहाशे फक्त) हया ऐवजी रु.१०००/- (अक्षरी रु.एक हजार) पर्यंत खर्च करण्यात यावेत असे वाचावे.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.४ मध्ये खालीलप्रमाणे बदल प्रस्तावित करण्यात येत आहेत-

४) इयत्ता ७ वी ते १२ वी पास मुलीना संगणक प्रशिक्षण :-

संगणकाबाबतचे ज्ञान, कौशल्या प्राप्त करून घेण्यासाठी इयत्ता ७ वी ते १२ वी पास मुलीना संगणक प्रशिक्षण देण्यात येते. या योजनेचा लाभ दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंब तसेच ज्या कुटुंबाचे उत्पन्न रु.५०,०००/- असलेल्या कुटुंबातील मुलीना देण्यात येतो त्याएवजी सदर कुटुंबाची उत्पन्नाची मर्यादा रु.१,२०,०००/- पर्यंत राहील असे वाचावे.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.५ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

५) तालुकास्तरावर शिकणाऱ्या मुलींसाठी होस्टेल चालविणे :-

प्रति लाभार्थी प्रति माह रु. ५००/- (रुपये पाचशे फक्त) पेक्षा (भाडे वगळून) जास्त असणार नाही याएवजी तालुक्याच्या ठिकाणी किंवा पुढील शिक्षणाची व्यवस्था असलेल्या गावी व जिल्ह्याच्या ठिकाणी राहून शिक्षण पूर्ण करणे शक्य व्हावे म्हणून मुलीना अर्थसहाय्य देणे. अर्थसहाय्य DBT द्वारे देण्यात यावे. तालुका स्तरावर किंवा पुढील शिक्षणाची व्यवस्था असलेल्या गावी राहण्यासाठी रु.७०००/- व जिल्ह्याच्या ठिकाणी राहण्यासाठी रु.१०,०००/- एकरकमी लाभ देण्यात यावा. तसेच ज्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.१,२०,०००/- पर्यंत आहे अशा कुटुंबातील मुलीना प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा. या योजनेतर्गत लाभार्थ्यांची निवड महिला व बाल कल्याण समितीमार्फत करण्यात यावी.

तसेच सदर योजनेचा लाभ महिला व बाल विकास विभागांतर्गत कार्यरत असलेल्या बालगृहामध्ये दाखल करण्यात आलेल्या मुलीना देण्यात येऊ नये.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.६ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

६) किशोरवयीन मुलीना व महिलांना जेंडर, आरोग्य, कुटुंबनियोजन, कायदेविषयक प्रशिक्षण :-

तज्ज मार्गदर्शकांना रु. २००/- ते ५००/- पर्यंत मानधन देणेत यावे याएवजी तज्ज मार्गदर्शक यांना रु.१०००/- पर्यंत मानधन तसेच प्रवास भत्ता व महागाई भत्ता देण्यात यावा असे वाचावे.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.८ च्या शीर्षकात व लाभार्थ्यात व तरतुदीत खालीलप्रमाणे बदल करण्यात येत आहे-

८) बालवाडी व अंगणवाडी सेविका, मदतनीस, पर्यवेक्षिका, आशा वर्कस् आणि जिल्हा

परिषदेअंतर्गत मानधन तत्वावर कार्यरत कर्मचारी यांना पुरस्कार देणे:-

या योजनेतर्गत अंगणवाडी सेविका, मदतनीस, पर्यवेक्षिका यांच्याव्यतिरिक्त आशा वर्कस् आणि जिल्हा परिषदेअंतर्गत मानधन तत्वावर कार्यरत कर्मचारी यांचा समावेश करण्यात येत आहे. या योजनेसाठी वार्षिक रु. ३.०० लक्ष पर्यंत खर्च करता येईल याएवजी सदर योजनेसाठी रु.१५.०० लक्ष

पर्यंत खर्च करण्यात यावा असे वाचावे. तसेच बालवाडी व अंगणवाडीमध्ये उत्कृष्ट काम करणाऱ्या अंगणवाडी सेविका, मदतनिस, पर्यवेक्षिका व आशा वर्कर आणि जिल्हा परिषदेअंतर्गत मानधानी तत्वावर कार्यरत महिला कर्मचारी यांना आदर्श पुरस्कार तसेच रु.५०००/- ते रु.१०,०००/- पर्यंत प्रोत्साहन अनुदान देण्यात यावे.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.११ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

११) विशेष प्राविष्ट्य मिळविलेल्या मुलींचा सत्कार :-

आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विशेष प्राविष्ट्य मिळविलेल्या मुलींचा या ऐवजी १८ वर्षाच्या आतील मुलांचा व मुलींचा सत्कार करण्यात यावा असे वाचावे व त्यांना १२ वी नंतरच्या च्या ऐवजी १० वी व १२वी नंतरच्या असे वाचावे.

गट “ब” च्या योजना (वस्तु खरेदीच्या योजना)

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.१६ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

१६) महिलांना विविध साहित्य पुरविणे :-

यामध्ये पिठाची गिरणी, सौर कंदिल, शिलाई मशीन, पिको फॉल मशीन असे या ऐवजी पिठाची गिरणी, सौर कंदिल, शिलाई मशीन, पिको फॉल मशीन तसेच प्रचलित परिस्थितीनुसार पल्वराईझार (ओले/ सुके उळण यंत्र) पशुधन संगोपन ज्यात शेळीपालन, कोंबड्यापालन, छोटे किराणा दुकान, मिनी दाल मील, घरगुती फळ प्रक्रीया उद्योग, घरगुती मसाला उद्योग साहित्य पुरविण्यात यावे असे वाचावे. वस्तु वाटप करताना प्रति महिला जास्तीतजास्त रु. २०,०००/- या ऐवजी रु.३०,०००/- खर्च करणेत यावा असे वाचावे. जर दारिद्र्य रेषेखालील महिला लाभार्थी पुरेशा प्रमाणात न सापडल्यास रु. ५०,०००/- या ऐवजी रु.१,२०,०००/- पर्यंत वार्षिक उत्पन्न असलेल्या अन्य महिला लाभार्थींना महिला व बाल कल्याण समितीच्या मान्यतेने या योजनेचा लाभ देण्यात यावा असे वाचावे.

सदर शासन निर्णयातील योजना क्र.१८ मध्ये खालीलप्रमाणे वाचावे-

१८) घरकुल योजना :-

या योजनेतर्गत घटस्फोटीत व परित्यक्त्या याव्यतिरिक्त गरजू महिला या ऐवजी घटस्फोटीत व परित्यक्त्या या व्यतिरीक्त गरजू महिला तसेच राज्यातील भिक्षेकरी गृहातून सुटका होवून जिल्ह्यात पुनर्वसनासाठी वास्तव्यास आलेल्या महिलांचा देखिल समावेश करण्यात यावा असे वाचावे. ज्या महिलांकडे हक्काचे घर नाही अशा दारिद्र्य रेषेखालील व वार्षिक उत्पन्न रु. ५०,०००/- या ऐवजी रु.१,२०,०००/- पर्यंत असणाऱ्या महिलांना हक्काचा निवारा मिळावा म्हणून रु. ५०,०००/- पर्यंत घरकुलासाठी खर्च करण्यात यावा असे वाचावे.

सदर शासन निर्णयामध्ये गट “ब” मध्ये पुढील नवीन योजनांचा समावेश करण्यात येत आहे -

१९) अनाथ मुलींसाठी शालेय साहित्य खरेदीसाठी अर्थसहाय्य:-

अनाथ अथवा एकल पालक (आई किंवा वडील) असलेल्या तसेच अंगणवाडी ते इयत्ता १० वी पर्यंतच्या मुलींसाठी शालेय साहित्य, दप्तर, शालेय फी व इतर आवश्यक खर्चासाठी DBT द्वारे रु.२०००/- पर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात यावे. सदर योजनेचा लाभ ज्या मुलींच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु.१,२०,०००/-पर्यंत असेल अशांना देण्यात येईल.

२०) प्रचार व प्रसिद्धी :-

महिला व बाल कल्याण विभागास योजनेतर्गत प्राप्त होणाऱ्या एकूण रकमेच्या ५ टक्के किंवा रु.२५.०० लक्ष पर्यंतची रक्कम सदर योजनांच्या प्रचार, प्रसिद्धी व दस्तऐवज (Documentation) करिता येणारा खर्च करण्यात यावी.

२१) मुलींना कन्यादान साहित्य वाटप करणे :-

दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंब तसेच ज्या कुटुंबाची उत्पन्नाची मर्यादा रु.१,२०,०००/- पर्यंत आहे अशा कुटुंबातील मुलीना कन्यादान साहित्य वाटप योजना लागू राहील . या योजनेतर्गत लाभार्थ्याची निवड महिला व बाल कल्याण समितीमार्फत करण्यात यावी.

महिला व बालविकास विभागाने सुचविलेल्या पुढील २ योजनांचा समावेश करण्यात येत आहे.

२२) अतितीव्र कुपोषित बालक (SAM) मुक्त ग्रामपंचायतीना दरवर्षी रु. ५०,०००/- बक्षीस देणे :-

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत जिल्ह्यात कार्यरत असलेल्या बाल विकास प्रकल्पातील ज्या गावात किंवा ग्रामपंचायत क्षेत्रात अतितीव्र कुपोषित बालकांची संख्या शुन्य होईल त्या ग्रामपंचायतीला दरवर्षी अतितीव्र कुपोषित बालक (SAM) मुक्त ग्रामपंचायत म्हणून घोषित करण्यात येवून त्या ग्रामपंचायतीला रु.५०,०००/- चे बक्षीस देण्यात येईल.

२३) स्वमालकीच्या अंगणवाडी केंद्राना पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा, विद्युत जोडणी, शौचालय बांधकाम इ. सुविधा उपलब्ध करून देणे :-

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत जिल्ह्यात कार्यरत असलेल्या ज्या अंगणवाडी केंद्राना स्वतःच्या इमारती आहे. पंरतु या अंगणवाडी केंद्रामध्ये पिण्याच्या पाण्याची सोय, विद्युत सुविधा, शौचालय सुविधा नाही. अशा अंगणवाडी केंद्राना वरीलप्रमाणे प्राधान्यक्रमाने सुविधा उपलब्ध करून देणे. याकरीता जिल्ह्यातील अंगणवाडयाचे सर्वेक्षण करून सुविधा उपलब्ध करून द्यावयाच्या अंगणवाडी केंद्राची यादी सुनिश्चित करावी व संबंधित विभागाच्या समन्वयाने जिल्हा परिषद निधीतून वरीलप्रमाणे सुविधा उपलब्ध करून देणे.

शासन निर्णय दिनांक २४/१/२०१४ मधील अटी शर्ती व इतर तरतुदी यापुढेही कायम राहतील.

सदर शासन शुद्धीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०२१०९९९९९२४९८९२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(शरद यादव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ४) मा. मंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव.
- ५) मा. राज्यमंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव.
- ६) मा. विधानसभा/ मा. विधानपरिषद सदस्य (सर्व)
- ७) मा. अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ८) अतिरीक्त मुख्य सचिव (ग्राम विकास व पंचायत राज).
- ९) प्रधान सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, नवीन प्रशासकिय भवन, मुंबई.
- १०) विभागीय आयुक्त (सर्व).
- ११) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
- १२) आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, ३ चर्च रोड, पुणे-४११००९.
- १३) संचालक, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, कोकण भवन, नवी मुंबई.
- १४) निवड नस्ती, कार्यासन (पंरा-१) ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

- १) प्रधान सचिव, महिलांचे हक्क व कल्याण समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई.
- २) प्रधान सचिव, पंचायत राज समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई यांजकडे माहितीसाठी रवाना.